

Mirostaw Bączyk

Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń

mirbac@umk.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5419-6916>

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2022 r., II CSKP 18/22*

<http://dx.doi.org/10.12775/SIT.2024.013>

Teza:

Zmiana lub rozwiązanie stosunku gwarancji bankowej w inny sposób niż wypowiedzenie lub odstąpienie powinny nastąpić w formie umowy między bankiem-gwarantem a beneficjentem umowy. Zasadą polskiego prawa cywilnego jest bowiem, że zmiana sytuacji prawnej podmiotu prawa cywilnego nie może nastąpić bez jego zgody. Wyjątkiem są te gwarancje bankowe, w których już w treści bank zastrzega, że są one odwoływalne jednostronnym oświadczeniem gwaranta.

1. Teza wyroku SN nie jest, oczywiście, oryginalna, ale na pewno sam wyrok może budzić zainteresowanie praktyki i dogmatyki prawa obligacyjnego. Pojawiło się w nim bowiem kilka istotnych zagadnień prawnych w zakresie „gwarancji dobrego wykonania umowy”. To jedna z najczęściej stosowanych gwarancji w obrocie gospodarczym. W danej sprawie chodziło przede wszystkim o sposób dokonywania zmiany treści wspomnianej gwarancji

* Lex nr 344642.

udzielonej przez bank (art. 81 prawa bankowego¹)². W tezie wyroku wspomniano też o niektórych sposobach wygaśnięcia umowy gwarancji, tj. o jej odwołaniu, wypowiedzeniu, a nawet odstąpieniu od niej. Nie wymaga dziś szerszej argumentacji kontraktowe źródło stosunku gwarancji niezależnie od samej technicznej strony ujmowania konsensu gwaranta i banku *in concreto* („wystawienia gwarancji” i sposobu jej akceptacji przez beneficjenta; pkt 4 glosy). Zasadniczy problem komentowanego wyroku w postaci dopuszczalnej zmiany treści gwarancji bankowej wart jest na pewno szerszego omówienia. Ujawnia się tu bowiem istotny – chyba niedostrzegany w dotychczasowej literaturze – dalszy walor prawny gwarancji jako zabezpieczenia nie tylko z punktu widzenia beneficjenta gwarancji, ale także dla samego dłużnika w stosunku podstawowym (pkt 5). Skoro w uzasadnieniu wyroku znalazły się także ogólne (choć na pewno zbyt ogólne) uwagi dotyczące niektórych wskazanych uprawnień kształtujących, prowadzących do wygaśnięcia stosunku gwarancji, wymagałyby one także odpowiedniego komentarza (pkt 6 glosy). Należy też zauważyć, że rozważany przez SN problem sposobu zmiany treści gwarancji bankowej nie odnosi się, jak się wydaje, do szczególnych gwarancji *de minimis*.

2. Stan faktyczny danej sprawy nie był skomplikowany. Po wypłaceniu sumy gwarancji, obejmującej usuwanie wad i usterek, zlecający (powód, wykonawca robót budowlanych) wystąpił przeciwko bankowi-gwarantowi z roszczeniami o ustalenie braku uprawnienia tego banku do dokonania wypłaty sumy gwarancyjnej, a tym samym o ustalenie, że powód nie jest zobowiązany do spłaty tej sumy bankowi. Alternatywnie żądał ustalenia braku jego obowiązku do takiej spłaty powyżej kwoty 684 000 zł (połowy określonej pierwotnie sumy gwarancji), ponieważ – jak podnosił – doszło jednak do

¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 2488 ze zm.).

² Szerzej zob. np. B. Andrzejuk, I. Heropolitańska, *Gwarancje, poręczenia, awale i akredytywy standby*, Warszawa 2000, s. 113–114; I. Heropolitańska, *Prawne zabezpieczenia zapłaty wierzytelności*, Warszawa 2014, s. 193 i n.; M. Fołtyn, w: *Gwarancje bankowe i ubezpieczeniowe w praktyce i orzecznictwie*, red. P. Wierzbicki, Warszawa 2021, s. 98 i n.

skutecznego obniżenia rozmiaru gwarancji do tej kwoty. Pozwany bank negował skuteczność obniżenia sumy gwarancji w okolicznościach danej sprawy, ponadto wywodził, że powód nie ma interesu prawnego w dokonaniu wspomnianych ustaleń (art. 189 Kodeksu cywilnego³), ponieważ obowiązek gwarancyjny został wykonany i strony tego faktu nie kwestionują. Układ istotnych dla sprawy stosunków prawnych poprzedzających umowę gwarancji był następujący. Powód jako generalny wykonawca zawarł z inwestorem umowę o roboty budowlane (art. 647 k.c.) i zobligował się w tej umowie do uzyskania gwarancji (na pierwsze żądanie) obejmującej „dobre i terminowe wykonanie umowy”. W umowie o roboty budowlane wskazano wynikające z niej wierzycelności inwestora zabezpieczone gwarancją, m.in. odszkodowania, kary umowne, płatności na rzecz podwykonawców. Przewidziano też możliwość obniżenia pierwotnie ustalonej sumy gwarancji w ciągu dwóch lat od zakończenia budowy. Sąd Okręgowy (SO) oddalił powództwo, wyjaśniając, że powód nie miał interesu prawnego w formułowaniu wskazanych żądań (art. 189 k.c.), skoro wiązał go stosunek prawny gwarancji z pozwanym bankiem, a obowiązek gwarancyjny został już wykonany. Sąd Apelacyjny (SA) oddalił apelację powoda, dzieląc ustalenia faktyczne i ocenę prawną SO, a Sąd Najwyższy (SN) oddalił skargę powoda. Jak można zauważyć, w sprawie tej powód nie kwestionował ostatecznie (zgłaszając żądanie alternatywne) samego faktu powstania roszczenia kompensacyjnego banku (o zwrot), negował jedynie jego wysokość, sugerując skuteczną – z jego inicjatywy – zmianę rozmiaru sumy gwarancji po powstaniu stosunku gwarancyjnego w pierwotnej treści.

3. Umowne źródło powstania stosunku gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej zostało już, jak się wydaje, dawno przesądzone w judykaturze i piśmiennictwie⁴. Takie stanowisko potwierdzają na pewno postanowienia wzorców umownych takich gwarancji

³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1610 ze zm.), dalej: k.c.

⁴ Zob. np. R. Trzaskowski, *Poręczenie i gwarancja bankowa*, Warszawa 2010, s. 227; ostatnio też np. M. Fołtyn, op.cit., s. 98.

(chyba pominiętych w argumentacji przez SN), ale też praktyka poprzedzania indywidualnych umów gwarancyjnych odpowiednimi porozumieniami ogólnymi (np. umowa limitu kredytowego wielocelowego, jak w danej sprawie)⁵. Warto też zauważyć, że skoro w uzasadnieniu SN podzielono pogląd pozwanego banku, że przesądzenie źródła kreacji gwarancji nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia danej sprawy (zasadności roszczenia kompensacyjnego banku), to wywód w tym zakresie należy uznać chyba za zbędny i w dodatku podręcznikowy. Co więcej, w wywodzie tym pojawiają się niespójne jurydycznie stwierdzenia. Otóż skoro gwarancja bankowa powstaje, według SN, na podstawie umowy, a „wystawienie gwarancji” nie stanowi – wbrew sugestii skarżącego powoda – „jedynie oferty zawarcia tej umowy”, to powstaje pytanie, jak pogodzić to z konstatacją SN, że sposób udzielania gwarancji „upodabnia stosunek gwarancji do struktury przekazu” (przekaz jako umowa?). W obecnej praktyce kontraktowej (profesjonalnej) podobny układ stosunków obligacyjnych może też poprzedzać kreowanie innych zabezpieczeń osobistych (np. poręczenia, kaucji). Ale nie sposób wówczas twierdzić, że tu również nawiązuje się do jakiejś postaci przekazu, ponieważ taki wniosek eliminuje już – podobnie jak przy gwarancji – sama konstrukcja danego zabezpieczenia osobistego. Nieuzasadnione pozostaje zatem łączenie samej procedury tworzenia zabezpieczenia gwarancyjnego z konstrukcją przekazu⁶.

⁵ Zob. np. formularz „Umowy zlecenia udzielenia gwarancji ubezpieczeniowej”, Wiener Vienna Insurance Group, https://wiener.pl/sites/default/files/files-ubezpieczenia-korpo-finansowe/gwarancjazaplatywadium/umowazleceni_audzieleniagwarancjiubezpieczeniowejpojedyncza-1.pdf (dostęp: 5.01.2024 r.); zgodnie z § 1 ust. 5 tego dokumentu ustalenie faktu akceptowania przez beneficjenta treści gwarancji, udzielonej przez gwaranta, musi zostać dokonane przez zleceniodawcę przed wydaniem dokumentu gwarancji. Jak widać, sama sekwencja składania oświadczeń woli przez gwaranta i beneficjenta może być różna. O zawartych „umowach gwarancji” wspomina się też wyraźnie np. w raportach podmiotów emitujących papiery wartościowe.

⁶ Szerzej o tym zob. np. M. Bączyk, *Obrona zlecającego udzielenie gwarancji w postaci procesu przeciwko beneficjentowi gwarancji o ustalenie nieistnienia zobowiązania gwarancyjnego* (art. 189 k.p.c.). *Głosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 15 września 2016 r., I CSK 524/15*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2020, nr 1, poz. 2 (pogłębiona krytyka koncepcji udzielenia gwarancji jako przekazu).

4. Na pewno sporą zaletą gwarancji dla stron stosunku podstawowego pozostaje przewidziana standardowo w umowie zlecenia udzielenia gwarancji możliwość kształtowania jej treści w zależności od stanu (treści) tego stosunku i pojawiających się na jego tle zdarzeń, które tworzą należności wierzyciela (beneficjenta gwarancji) objętych zabezpieczeniem. Można by tu zapewne mówić o funkcji adaptacyjnej zabezpieczenia gwarancyjnego. Świadczy to o sporej możliwości modyfikacji ryzyka gwarancyjnego gwaranta, także po zawarciu umowy gwarancji. Zmiana treści gwarancji pozostaje zatem skorelowana z odpowiednimi modyfikacjami umowy podstawowej, co staje się bardzo istotne, gdy umowa ta wiąże strony w dłuższym okresie i może z niej wynikać spory kompleks roszczeń stron (np. umowa o charakterze inwestycyjnym o trudnych do przewidzenia okolicznościach jej wykonywania).

5. Warto zwrócić uwagę na praktykę i sam prawny mechanizm dokonywania zmian treści stosunku gwarancji w czasie jego trwania. Ukształtowały się tu we wzorcach umownych (banków i ubezpieczycieli) pewne reguły ogólne, których potwierdzeniem jest też stan faktyczny ustalony w danej sprawie. Z postanowień wzorców wynika, że do takiej zmiany prowadzi z reguły następująca sekwencja zdarzeń: porozumienie stron w ramach stosunku podstawowego, zlecenie zmiany umowy udzielenia gwarancji, akceptacja zmiany przez beneficjenta. Nie ma znaczenia kolejność dwóch ostatnich zdarzeń. Oznacza to, że zmiana treści gwarancji odpowiada w zasadzie procedurze zmierzającej do pierwotnego wykreowania stosunku gwarancji. W tym zakresie opracowywane są przez gwarantów odpowiednie wzorce „zlecenia zmiany warunków gwarancji”⁷. Dzieje się tak, oczywiście, w zakresie podstawowego, „triangularnego” modelu udzielania gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej z elementem zlecenia dla przyszłego gwaranta⁸. Najczęściej chodzi tu o możliwość modyfikacji terminu ważności gwarancji (jego prze-

⁷ Zob. np. „Dyspozycja zmiany warunków gwarancji i akredytywy stand-by”, www.santander.pl/regulation; „Zlecenie zmiany warunków gwarancji w mBank”, www.mbank.pl.

⁸ Analiza takich modeli – zob. M. Bączyk, *Umowa o udzielenie gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej*, w: *Ius civile vigilantibus scriptum est. Księga ju-*

dłużenia lub skrócenia), podwyższenia lub obniżenia sumy gwarancji i inne modyfikacje (np. w zakresie określenia przedmiotu zabezpieczenia, tj. roszczeń obejmowanych gwarancją). Odbywa się to przy zachowaniu tożsamości prawnej stosunku podstawowego, stosunku zlecenia i stosunku gwarancji. Wtórna już pozostaje techniczna strona takich zmian i wyrażanych akceptacji. Zmiany są uwidoczniane przede wszystkim w odpowiednich aneksach do umowy zlecenia (uzupełnieniach), a następnie w aneksach do umowy gwarancji. W literaturze przyjmuje się, że tzw. zmiany korzystne dla beneficjenta (np. wydłużenie okresu gwarancji, powiększenie sumy gwarancyjnej) nie wymagają jego akceptacji⁹. Nie wydaje się to jednak stanowisko uzasadnione, ponieważ z czasowym i przedmiotowym rozszerzeniem umowy gwarancyjnej mogą się łączyć odpowiednie skutki prawne, np. powiększenie prowizji gwarancyjnej, zmiana zabezpieczeń roszczenia kompensacyjnego gwaranta i rozkład kosztów z tym związanych. Trzeba też pamiętać o konsekwencjach prawnych takich zmian w sferze tzw. umów ramowych (różnych „umów linii gwarancyjnych”) łączących bank ze zleceniodawcą.

6. W rozpoznawanej przez SN sprawie spór koncentrował się na tym, czy doszło i w jaki sposób do wyrażenia zgody przez beneficjenta (inwestora w stosunku podstawowym) na obniżenie sumy gwarancji. Nie przewidziano tu szczególnej formy wyrażania takiej zgody. Zobowiązanie gwarancyjne zostało przez bank wykonane w wyniku zapłaty pierwotnej sumy gwarancji. Powód (zleceniodawca) wywodził, że doszło do skutecznego obniżenia sumy gwarancji, ponieważ „beneficjent wyraził na tę zmianę uprzednio (z góry) warunkową zgodę i następnie, po doręczeniu mu aneksu, w sposób dorozumiany nie sprzeciwił się obniżeniu kwoty gwarancji”. Z ustaleń faktycznych w sprawie wynika, że potrzeba ustalenia zmiany kwoty gwarancji pojawiła się w warunkach umowy o roboty budowlane łączącej generalnego wykonawcę z inwestorem

bileuszowa Profesora Adama Olejniczaka, red. J. Grykiel, J. Haberko, K. Mularski, Warszawa 2022, s. 29–30.

⁹ Tak np. M. Fołtyn, *op.cit.*, s. 99.

i – jak się wydaje – z inicjatywy dłużnika (wykonawcy) w związku ze stanem wykonanych robót. Jako symptomy „dorozumianego braku sprzeciwu beneficjenta” przesądzające o jego zgodzie powód wskazywał fakt doręczenia beneficjentowi aneksu nr 1 do umowy (zawierającego zapewne zmienioną treść gwarancji) i brak reakcji przez beneficjenta przez okres jednego roku. Szczegółowe wywoady SN można podsumować syntetycznym uogólnieniem, że Sąd ten trafnie przyjął prawną niezależność stosunku gwarancji indywidualnej (nawet poprzedzonego tzw. umową limitu kredytowego) wobec umowy o roboty budowlane (umowy podstawowej) i umowy zlecenia zmiany gwarancji. Oznacza to konieczność samodzielnej oceny odpowiednich zdarzeń prawnych w ramach tych stosunków poprzedzających zmianę treści umowy gwarancji. W konsekwencji ustalenia stron, angażujących ich oświadczenie woli w stosunku podstawowym (w umowie o roboty budowlane) i umowie zlecenia (ujawnione następnie w aneksie nr 1), nie mogą być miarodajne dla prawnego kształtowania treści stosunku gwarancji. Innymi słowy, oświadczenia woli składane przez strony wobec siebie w ramach tych dwóch pierwszych stosunków umownych nie mogą wywierać skutków prawnych w stosunku gwarancji i skutecznie kształtować jego treści.

Przytoczony przez SN par. 6 „umowy limitu kredytowego”, wskazujący na możliwy sposób zmiany i uzupełnienia umowy gwarancji („o ile beneficjent nie zgłosi do nich sprzeciwu”), potwierdza takie spostrzeżenie. Ponadto wyraźnie potwierdza dalsze ogólne wymaganie, że oświadczenie woli w celu dokonania zmiany treści umowy gwarancji (w tym też w zakresie obniżenia sumy gwarancji) powinno być przez beneficjenta kierowane do zobowiązanego banku, a nie do innych podmiotów (np. do dłużnika – wykonawcy w postaci odpowiednich zapowiedzi lub przyrzeczeń). Wspomniany sprzeciw mógłby być podjęty *post factum* (po zmianie zlecenia). Ewentualne przyrzeczenie inwestora wobec wykonawcy (w toku procedury zlecenia zmiany gwarancji) wyrażenia zgody na zmianę treści gwarancji (np. w postaci zmniejszenia sumy gwarancji) nie może być, oczywiście, traktowane jako zgoda na taką zmianę podjęta „z góry”. Takie przyrzeczenie może rodzić skutki obligacyjne tylko *inter par-*

tes (art. 471 k.c.). Nie ma przy tym znaczenia, przewidziana z reguły w ogólnych warunkach umowy udzielenia gwarancji, cyrkulacja dokumentu gwarancji (składanie go, również po zmianie w wyniku wykonania zlecenia, bezpośrednio beneficjentowi lub za pośrednictwem dłużnika zleceniodawcy bądź innego banku).

7. Z tezy SN wynika oczywiste stwierdzenie, że zmiana warunków umowy gwarancji (po jej udzieleniu) powinna nastąpić za zgodą gwaranta i beneficjenta gwarancji. Niepotrzebnie natomiast pojawiło się tu również wyjaśnienie sposobów „rozwiązania stosunku gwarancji bankowej”, skoro spór koncentrował się na tym, czy doszło i w jaki sposób do zmiany treści gwarancji w wyniku obniżenia sumy gwarancji. Niezależnie od tego krótkiego komentarza wymagałoby stwierdzenie SN dotyczące wspomnianych sposobów wygaśnięcia gwarancji, ponieważ ta materia także świadczy o prawnych walorach omawianego zabezpieczenia dla beneficjenta.

Jak się wydaje, „gwarancje odwoływalne” w wyniku oświadczenia banku-gwaranta nie są obecnie stosowane w obrocie profesjonalnym na szerszą skalę. W każdym razie powinny być zastrzeżone w treści gwarancji¹⁰. We wzorcach umownych podawano różne przyczyny i warunki skutecznego odwołania gwarancji w zależności od jej treści¹¹. Odwołanie umowy *de lege lata* w prawie polskim stanowi raczej uprawnienie wyjątkowe (por. np. art. 878 k.c.), a we współczesnym, profesjonalnym obrocie umownym nie spotyka się „odwoływania” samych, określonych postanowień gwarancji

¹⁰ Zob. np. § 10 „Regulaminu udzielania gwarancji ubezpieczeniowych przez TUiR Warta SA” z 1998 r. (przewidziano tam konieczność zastrzeżenia uprawnienia gwaranta do odwołania gwarancji w treści gwarancji). Niektórzy autorzy, np. B. Andrzejuk, I. Heropolitańska (op.cit., s. 98), przyjmują jako zasadę dopuszczalność gwarancji odwoławczej, jeżeli inaczej nie postanowiono w jej treści. Autorki, jak się wydaje, wyraźnie mylą jednak odwołanie umowy gwarancji jako uprawnienia kształtującego (por. art. 878 k.c.) z odwołaniem oświadczenia woli gwaranta obejmującego zawarcie umowy gwarancji; świadczy o tym powołanie się na art. 61 zd. 2 k.c.

¹¹ Zob. np. § 7 „Ogólnych warunków umowy o gwarancje ubezpieczeniowe. Postanowienia ogólne” Ergo-Hestii z 2004 r., <https://cdn.bsbox.pl> (np. niewykonanie umowy zlecenia gwarancji, nieustanowienie zabezpieczeń); przewidziano tam też możliwość odwołania gwarancji o niestalonym okresie jej ważności przy zachowaniu odpowiednich warunków.

(np. zmniejszenia sumy gwarancji). Jak wspomniano, inicjatywa dokonania takich przyszłych modyfikacji należy zawsze do dłużnika w stosunku głównym (zleceniodawcy). Warto też zauważyć, że odchodzenie przez banki od gwarancji odwołałych następuje, jak się wydaje, w związku z bardzo szczegółową regulacją kontraktową postanowień umowy zlecenia udzielenia gwarancji (we wzorcach umownych), przewidującą m.in. badanie „zdolności kredytowej” zlecającego w zaspokojeniu należności kompensacyjnej gwaranta po wykonaniu zobowiązania gwarancyjnego „na pierwsze żądanie”, w tworzeniu wielu skutecznych zabezpieczeń tych należności i in. Powoduje to znaczne wzmocnienie roszczeń kompensacyjnych gwaranta, przy znacznym minimalizowaniu przesłanek jego odpowiedzialności wobec beneficjenta gwarancji tego wariantu gwarancji (tendencja „przesuwania” ochrony interesu prawnego gwaranta do sfery stosunku zlecenia).

Sformułowanie zawarte w zdaniu pierwszym tezy SN wydaje się sugerować, że możliwe byłoby „rozwiązanie” umowy gwarancji bankowej także w wyniku jej „wypowiedzenia” lub „odstąpienia” od niej, dokonywanych przez bank-gwaranta. Prawny charakter świadczenia banku-gwaranta, wyrażający się w zapewnieniu beneficjentowi stanu ochrony gwarancyjnej (od chwili zawarcia umowy do czasu świadczenia sumy gwarancji), może uzasadniać nawiązanie w tym przypadku do konstrukcji tzw. świadczenia ciągłego gwaranta (w rozumieniu art. 365¹ k.c.)¹². Eliminuje to, oczywiście, możliwość odstępowania od umowy gwarancji. Nie byłoby to jednak uprawnienie kształtujące niezbędne dla gwaranta, skoro obecnie cała kontraktowa regulacja treści stosunku zlecenia (w treści wzorców umownych) kładzie nacisk – jak wspomniano – na zweryfikowanie „zdolności kredytowej” zleceniodawcy przed definitywnym „wystawieniem gwarancji” (zawarciem umowy gwarancji). Z tego powodu we wzorcach umownych rozbudowuje się m.in. przyczyny wypowiedzenia umów ramowych (w ramach których dochodzi do serii

¹² Bliżej o możliwości takiej oceny prawnej takiej sytuacji jako „świadczenia ciągłego” gwaranta zob. np. A. Pyrzyńska, *Zobowiązanie ciągłe jako konstrukcja prawna*, Poznań 2017, s. 111 i n.; recenzja tej monografii w: M. Bączek, „Państwo i Prawo” 2020, nr 1, s. 128.

zleceń szczegółowych) lub szczegółowych umów zlecenia udzielenia gwarancji przez przyszłego gwaranta¹³. Zazwyczaj w samej treści umowy gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej umieszcza się katalog możliwych sposobów wygaśnięcia tej umowy. W katalogu tym nie wspomina się o wypowiedzeniu umowy przez gwaranta. W literaturze rozważano jednak możliwość wypowiedzenia umowy gwarancji przez bank¹⁴ z powołaniem się na świadczenie gwaranta o charakterze ciągłym. Należałoby przyjąć, że *de lege lata* do umowy gwarancyjnej „na pierwsze żądanie” nie ma chyba zastosowania art. 365¹ k.c., a sugestia dopuszczalności wypowiedzenia takiej gwarancji „z ważnych powodów” nie byłaby uzasadniona z racji samej konstrukcji takiej gwarancji jako intensywnego i abstrakcyjnego zabezpieczenia osobistego. Jak już wspomniano, bank-gwaranta w zakresie gwarancji „na pierwsze żądanie” interesuje bardziej skuteczność prawna roszczenia kompensacyjnego wobec zleceniodawcy niż obrona przed roszczeniem gwarancyjnym beneficjenta gwarancji, a źródłem i lokalizacją „ważnych powodów” nie mogłyby być, oczywiście, stosunki pozagwarancyjne, tj. stosunek zlecenia i podstawowy.

STRESZCZENIE

Głosa do wyroku Sądu Najwyższego
z dnia 24 lutego 2022 r., II CSKP 18/22

Głosa poświęcona jest prawnej analizie możliwości i sposobu zmiany warunków ważnej gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej. Chodzi o „gwarancję dobrego wykonania umowy zawieraną w obrocie profesjonalnym”, poprzedzoną z reguły istnieniem tzw. stosunku podstawowego i umową zlecenia udzielania gwarancji. Zmiany takie odnoszą się zazwyczaj do terminu ważności gwarancji, sumy gwarancji i innych elementów jej tre-

¹³ Zob. np. pkt XIV i XVI „Regulaminu udzielania gwarancji bankowych w Alior Banku SA” z 2021 r. (wypowiedzenie „umowy ramowej” uzasadnia „każde istotne naruszenie umowy” i stosowane jest obok innych sankcji kontraktowych bez jej wypowiedzenia, np. odmowa realizacji zleceń szczegółowych, ograniczenie trwania umowy, zmniejszenie kwoty limitu ogólnego).

¹⁴ Zob. np. G. Tracz, *Umowa gwarancji ze szczególnym uwzględnieniem gwarancji bankowej*, Kraków 1998, s. 108, 287 i n.

ści (np. przedmiotu zabezpieczenia). Zmiana warunków gwarancji odbywa się obecnie w taki sam sposób jak udzielenie gwarancji w pierwotnej wersji. Taka możliwość zmiany, przewidywana standardowo we wzorcach umownych, czyni z gwarancji bankowej sprawny instrument zabezpieczenia o dodatkowej funkcji adaptacyjnej do stanu wykonania umowy podstawowej. Autor podziela stanowisko Sądu Najwyższego, że w danej sprawie nie doszło jednak do akceptacji przez beneficjenta gwarancji (inwestora) obniżenia sumy gwarancji.

Słowa kluczowe: umowa gwarancji dobrego wykonania umowy; zmiana warunków gwarancji w okresie jej ważności; tryb dokonywania zmiany warunków gwarancji; przyczyny wygaśnięcia umowy gwarancji; odwołanie umowy gwarancji; wypowiedzenie umowy gwarancji; praktyka kontraktowa

SUMMARY

Gloss to the judgment of the Supreme Court of 24 February 2022, II CSKP 18/22

The commentary presents a legal analysis of the possibilities and methods of changing the terms of a valid bank and insurance guarantee. This is a “guarantee of good performance of the contract concluded in professional transactions”, usually preceded by a so-called basic relationship as well as a guarantee mandate agreement. The above-mentioned changes usually comprise a validity period of guarantee, a guarantee sum and other elements of the agreement (e.g., the subject of protection). Nowadays, the changes of warranty conditions may be made in the same way as the moment a warranty contract is concluded. The possibility of such a change, usually provided for in standard contract terms, makes the bank guarantee an effective security instrument, which plays an important role due to its additional adaptive function. The author agrees with the judgment the Supreme Court that the beneficiary of the guarantee (an investor) does not accept a reduction of the guarantee sum.

Keywords: performance bond contract; modification of the terms of the bond during its period of validity; procedure for amending the terms of the bond; reasons for termination of the bond contract; cancellation of the bond contract; termination of the bond contract; contractual practice

BIBLIOGRAFIA

- Andrzejuk B., Heropolitańska I., *Gwarancje, poręczenia, awale i akredytywy standby*, Warszawa 2000.
- Bączyk M., *Obrona zlecającego udzielenie gwarancji w postaci procesu przeciwko beneficjentowi gwarancji o ustalenie nieistnienia zobowiązania gwarancyjnego (art. 189 k.p.c.). Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 15 września 2016 r., I CSK 524/15*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2020, nr 1, poz. 2.
- Bączyk M., *Umowa o udzielenie gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej*, w: *Ius civile vigilantibus scriptum est. Księga jubileuszowa Profesora Adama Olejniczaka*, red. J. Grykiel, J. Haberko, K. Mularski, Warszawa 2022.
- Bączyk M., *Recenzja monografii A. Pyrzyńskiej, Zobowiązanie ciągłe jako konstrukcja prawna*, *Poznań 2017*, „Państwo i Prawo” 2020, nr 1.
- Fołtyn M., w: *Gwarancje bankowe i ubezpieczeniowe w praktyce i orzecznictwie*, red. P. Wierzbicki, Warszawa 2021.
- Pyrzyńska A., *Zobowiązanie ciągłe jako konstrukcja prawna*, Poznań 2017.
- Tracz G., *Umowa gwarancji ze szczególnym uwzględnieniem gwarancji bankowej*, Kraków 1998.
- Trzaskowski R., *Poręczenie i gwarancja bankowa*, Warszawa 2010.